

СТАНОВИЩЕ

за: дисертацията относно придобиване на ОНС доктор, в ПН 2.2 История и археология, в ДП *Стара история и тракология* на ИБЦТ при БАН, на редовния докторант **Стефан Янакиев**, озаглавена *Траките и римското провинциално общество между Истрос и Хемус през I – III в.*

изготвено от: доц. д-р **Георги Митрев** – член на НЖ, от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, въз основа на Заповед на Директора на ИБЦТ проф. д-р Румяна Ил. Прешленова за НЖ № 66 РД-10/ 11.06.2021 г. и Протокол № 01/21.06.2021 г. от първото заседание на НЖ.

Темата на представения за защита дисертационен труд е добре подбрана, формулирана ясно и с дисертабилен характер. Същевременно, тя е и актуална, предвид новите епиграфски и археологически открития, които се случват в различни части на очертаната територия. Структурата на дисертацията е добре изградена, като са обособени въведение, четири глави, заключение, справка за научните приноси на дисертационния труд и използвана литература (512 стр.).

Въведението съдържа всички основни елементи за увод към едно историческо изследване. Има изчерпателен характер и въвежда успешно в тематиката на дисертацията. Ясно са очертани географските и хронологическите рамки на изследването. Обосновани и прецизирани в необходимата степен са методите на изследването (с. 10 – 12). Тук прави много добро впечатление детайлното изясняване на наложената методика, като се има предвид естеството на изворите (преобладаващо епиграфски паметници) и характерните особености, заложили от темата на дисертацията, за пълен и подробен анализ на социалната структура на римското провинциално общество в земите между Истрос и Хемус.

Направен е кратък, но съществен преглед на изворната база, в който са представени основните антични автори за темата и най-същественният източник на информация за процесите в римските провинции, а именно епиграфското наследство (с. 12 – 24). Събрани са и са представени издания и публикации от края на XIX в. до наши дни – корпуси, монографии, студии и статии на български, румънски и други чужди изследователи. Обърнато е внимание на ономастиката – в частност на изследванията в областта на антропонимията и просопографията.

Точката „Състояние на проучванията“ (с. 24 – 30) показва убедително отличното познаване от докторанта на предхождащите неговата работа проучвания по темата и постиженията на съвременната историография. (Същото е видно и от посочената в края Библиография с 589 заглавия.)

Заложените цели са съществени и основополагащи при формирането на дисертационния характер на работата. Докторантът и неговият ръководител си поставят безспорно сериозни широкообхватни задачи, и това е основна предпоставка за формирането на общия приносен характер на дисертацията.

В Първа глава са разгледани, анализирани и коментирани писмените извори по темата на дисертацията, анонсирани още във въведението, и в частност за социално-икономическата характеристика на траките. Подробно и детайлно са представени текстове на Страбон, Дион Касий, Клавдий Елиан, Аний Флор, Овидий и др., с необходимия анализ относно ролята им за установяването на етническата картина между Истрос и Хемус. Добре са предадени сведенията и съвременните мнения по дискусиата за мизите в Мизия. Обобщенията (на с. 71) относно първата подточка и конкретно за развитието на традиционните етноними в областа – трибали, мизи и гети, изглеждат обосновани и обмислени. Достига се до извода за съществуването на три типа „етнонимична номенклатура“ – историческа, административна и романизационна. Обосновани са и обобщенията относно изворите за социално-икономическото положение на траките (на с. 88 – 89), въпреки техният ограничен и дори фрагментарен характер, което Стефан Янакиев отбелязва още в началото на тази подточка.

Моделът за организация на Втора, Трета и Четвърта глава е общ и идентичен, което е обяснимо, заради характера на изследваната изворова база, а именно епиграфските паметници. Предпочитането на географския подход при поделянето на тези глави, вместо хронологическия, ми се струва оправдано и логично, тъй като още в първа глава са показани разлики в процесите, които се развиват в западната и източната част на пространството между Дунав и Стара планина, а същевременно е представен и въпросът за промяната на южната провинциална граница на Долна Мизия, което фактически обособява една зона със специфична съдба в северните склонове на планината и близките територии. Съществена отличителна черта на крайните източни територии пък са елинските полиси по крайбрежието.

Използването на еднакви подточки за присъствието на лица със сигурен или вероятен тракийски произход във военните среди, в административните среди или просто в обществото, допълнително детайлизира изследването и дава основа за

сравнения между отделните области по отделните показатели. Това също мисля, че работи в полза на обективността на изследването и постигнатите наблюдения и резултати.

Може да се каже, че работата на докторанта в тези глави е също успешна. Коментирани са и включени в цялостния разбор и анализ на изложението голям масив от епиграфски паметници – 356 броя. Ясно формулираните обобщения в края на всеки параграф акцентират на най-съществените наблюдения. Изводите за всяка една от тези глави са специфични и съобразени с изследвания епиграфски материал. Трудно е да се синтезират в няколко изречения, но все пак може да се потвърди отново, че географското райониране на изследването има своите основания и дава положителни резултати. Освен това в тези страници проличават най-добре и приносните моменти на дисертацията.

Може да се акцентира на наблюденията и обобщенията върху процесите на романизация и елинизация в крайбрежната зона на Долна Мизия, които дисертанта успява да „улови“ чрез анализите на епиграфските свидетелства. Особено в контекста на тракийското присъствие в старата градска среда на гръцките апойкии и в селата в близката периферия. И конкретно изводът, *че тракийското население в известна степен успява да покаже „характер“ за целия период на римско управление, дори и през III в.* (с. 230). Съществени са наблюденията и за интегрирането на траките и представянето им като елемент от долномизийския социум в участъка на отбранителната система по Долния Истрос, където се налага убеждението, *че само избраните да се откъснат от peregrinalния състав личности ще се внедрят надълбоко в римското общество; ще се обособят „като римляни“ в долномизийското „лимес“ общество...; докато в по-голяма степен тракиецът се явява като обикновен жител в селата* (с. 330).

Относно Заключениеето трябва да се каже, че има оригинален характер с изброяването на 30 основни наблюдения и изводи за траките и присъствието им в провинциалното общество, до които води цялостното изследване. Вижда се, че обща дефиниция за развитието на тези процеси не би могла да се следва и закономерно натежава изводът, *че проявлението на траките в римското провинциално общество между Истрос и Хемус притежава локален (или локално обоснован) характер на териториална основа.* (с. 460) Приемлива е и крайната оценка, *че провинциалната система ... очертава пътищата ... за изява на тракийския елемент във властовите структури, но от него зависи какви посоки се приемат и до къде желае да реализира*

своето авансиране (или издигане) (с. 461). Всъщност, последното в известна степен е дискуссионно, защото не всичко зависи единствено от желанието или липсата на желание от страна на траките за изява.

Посочените приноси в края на работата и в автореферата отразяват правдиво постигнатите резултати в изложението и са в синхрон с направените изводи и заключения.

В езиково отношение текстът също може да се оцени положително. Сравнително рядко се откриват правописни грешки и са изчистени много от неясните формулировки. На отделни места се забелязват по-скоро неточности при набирането (като пропуснати букви, съюзи и др.), които е добре да се редактират, предвид едно бъдещо издаване.

Относно автореферата трябва да се отбележи, че отразява точно съдържанието на дисертацията и основните постановки в нея.

Останалата част от документацията по защитата показва, че Стефан Янакиев е покрил минималните изисквания на ИБЦТ при БАН. Във връзка с това, а също и заради видимите приносни качества на представения дисертационен труд, изказвам **своето положително становище** за присъждане на образователна и научна степен „доктор“.

Пловдив

16 август 2021 г.

Доц. д-р Георги Митрев